

Kohnstamm

hoeverre bij plaatselijke verkiezingen op de een of andere manier een systeem kan worden gemaakt, opdat wij, op geaggregeerd niveau, iets meer ten aanzien van klachten te horen krijgen op het punt waar de heer Rehwinkel en ook de heer Schutte het over hadden.

De heer **Rehwinkel** (PvdA): Voorzitter! Ik dank de staatssecretaris voor zijn toezegging. Het lijkt mij goed dat wij niet alleen maar onze aandacht richten op klachten, maar dat breder wordt gekeken naar de participatie. Bij niet-participatie ± wat op zich een verontrustend teken zou zijn ± zou er misschien ook op rijksniveau over nagedacht moeten worden hoe toch de betrokkenheid van niet-Nederlanders kan worden vergroot. Ik denk dat je er niet bent door alleen maar je blik op klachten te richten.

Staatssecretaris **Kohnstamm**: Ik ben gaarne bereid, voorzitter, om in overleg met de VNG ± dat lijkt mij toch het meest in aanmerking te komen ± te kijken of wij daar op geaggregeerd niveau in beiderlei opzicht, ook in de nu door de heer Rehwinkel bepleite zin, wat meer gegevens over kunnen hebben. Ik zou evenwel op dit punt, gewapend met de kennis waarmee ik nu dit debat in ben gegaan, het antwoord op de precieze vraag schuldig moeten blijven: wat gebeurt er precies en wat heeft dat voor effect? In de gemeente waar ik woon, is dat redelijk uitgesplitst. Ik weet niet hoe breed dat is ingepast in de systemen die de gemeenten hanteren. Over de metingen van de deelname aan het openbare leven zijn mij geen geaggregeerde gegevens bekend. Ik zal hierover graag met de VNG in overleg treden, opdat ik de Kamer kan informeren.

Voorzitter! De heer Rehwinkel heeft gesproken over het geïntegreerde vreemdelingenbeleid en onze toezegging dat wij op dit punt de Kieswet zullen aanpassen. Ik wil daarover twee opmerkingen maken. De aanpassing van de Kieswet zal de Kamer nog uitvoerig passeren. De precieze vertaalslag van het ononderbroken legaal verblijf van ten minste vijf jaren zal dus nog onderwerp van discussie met de Kamer zijn. Ik zeg dit niet om het voor mij uit te schuiven, maar om eraan toe te voegen dat er over de precieze inpassing daarvan voorals-

nog ambtelijk enige discussie gaande is. Ik moet met de staatssecretaris van Justitie nog overleg voeren over de vraag hoe deze lijn nu precies in de Kieswet moet worden opgenomen. Deze lijn vloeit mijns inziens voort uit het geïntegreerd vreemdelingenbeleid, waaruit overigens een aantal andere effecten de komende tijd de revue zullen passeren. Legaal verblijf is verblijf met een verblijfstitel ex artikel 9a, 9 en 10 van de Vreemdelingenwet. Er bestaat echter enige verdeeldheid over de uiterst technische vraag hoe dat precies op basis van de in het GBA geregistreerde gegevens wordt vastgesteld. Is iemand nu wel of niet actief of passief kiesgerechtigd op het moment dat over de verlenging van de verblijfstitel nog geen besluit is genomen? Het is een technische vraag, die overigens altijd zal gaan over een zeer klein gedeelte van de in Nederland verblijvende vreemdelingen, maar die een beetje weergeeft aan welke kant van het risico wij gaan staan. Gaan we aan die kant staan dat iemand geen kiesrecht heeft of niet gekozen wordt omdat op dat ogenblik louter om administratieve redenen de vervolgviering nog niet is afgewezen, of gaan wij aan de andere kant van het risico staan dat iemand in ieder geval actief en passief kiesrecht moet hebben als administratief in de vervolgtitel om allerlei redenen nog niet in definitieve zin is voorzien? Die discussie hoop ik ter voorbereiding van de wijziging van de Kieswet nog af te ronden om het resultaat neer te leggen in deze wijziging, opdat zij met de Kamer kan worden besproken. Ik houd overigens los van deze discussie wel staande dat het verstandig is om in het kader van het geïntegreerd vreemdelingenbeleid de wijziging van de Kieswet ter hand te nemen. Ik kom hierop nog terug en ik aanvaard de kritiek van de heer Rehwinkel op dit punt. Ik realiseer mij dat hij met enkele medeleden heeft aangekondigd het kiesrecht naar het provinciale niveau te willen uitbreiden, hetgeen naar zijn mening een grotere stap vooruit is dan de stap achteruit die de regering met dit punt in zijn ogen maakt.

Ik ben de heer Schutte heel dankbaar dat hij de redenering volgt dat met betrekking tot het kiesrecht op een bepaald niveau ook het referendumrecht aanwezig is. Dat is de eerste stap. Nu nog de tweede

stap, namelijk dat de heer Schutte en ik het eens worden over de invoering van het referendum.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

Het voorstel van rijkswet wordt, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

Sluiting 15.23 uur

Lijst van ingekomen stukken, met de door de voorzitter terzake gedane voorstellen:

1. drie brieven van de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, met de mededeling, dat zij in haar vergadering van 10 september 1996 de haar door de Tweede Kamer toegezonden voorstellen van wet, gedrukt onder de nummers 22450 (R1425), 22485 en 24571, heeft aangenomen.

De voorzitter stelt voor, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen;

2. de volgende brieven:
twee, van de minister van Buitenlandse Zaken, te weten:
een, over de heer J.A. Wijdenbosch, de nieuwe president van Suriname (20361, nr. 78);
een, over het bezoek aan de Nederlandse Antillen en Aruba (24400-V, nr. 87);
een, van de minister van Justitie, over de maatregelen ter vermindering van administratieve lasten voor het bedrijfsleven (24036, nr. 30);
een, van de staatssecretaris van Economische Zaken, ten geleide van het voortgangsverslag van acties ter vermindering administratieve lasten (24036, nr. 29);
een, van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, over een onderzoek naar het uitlekken van de rapporten inzake TZ/Arbo (24636, nr. 5).

Deze brieven zijn al gedrukt en rondgedeeld;

3. een brief van de minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van een notawisseling met de regering van de Verenigde Staten van Amerika betreffende een bezoek aan de haven van Rotterdam door het USS Mississippi.

Lijst van ingekomen stukken

De voorzitter stelt voor, deze brief door te zenden aan de betrokken commissie ter vertrouwelijke kennisneming door de leden;

4. de volgende brieven:

een, van de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ten geleide van het opleidingsstelsel voor verpleging en verzorging "Gekwalificeerd voor de toekomst";

twee, van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, te weten:

een, ten geleide van de PRIMA-basisrapporten;

een, ten geleide van het jaarlijks overzicht landelijk onderwijs-innovatiebeleid in het kader van de uitvoering van artikel 7 van de Wet op de onderwijsverzorging (WOV);

een, van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, ten geleide van de toezending van het rapport inventarisatie van Vinex-bouwlocaties;

een, van de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ten geleide van het advies Preventie en ouderen.

De voorzitter stelt voor, deze brieven door te zenden aan de betrokken commissies ter afdoening en niet te drukken.